

**ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБИНСЬКОГО**

Факультет педагогіки, психології і професійної освіти

Кафедра педагогіки і освітнього менеджменту

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему: **Формування морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі закладу вищої освіти**

Здобувача ступеня вищої освіти
магістра, групи 2 МБОПН
Галузі знань 01Освіта\Педагогіка
ООП 011Освітні, педагогічні науки
Спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки
Скакуна Сергія Олександровича

Використання чужих ідей,
результатів і текстів мають
посилання на відповідне джерело

Науковий керівник **Каплінський В. В.**,
доктор педагогічних наук, професор

_____ **С. О. Скакун**
(підпис)

Розширена шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка: ECTS _____

Голова комісії _____

_____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

Члени комісії _____

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

(підпис)

(ініціали, прізвище)

ВСТУП.....3

Розділ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....8

1.1. Сутність категорії «морально-етична культура» 8

1.2. Значення морально-етичної культури у розвитку особистості майбутнього педагога 20

Висновки до першого розділу

Розділ 2. ПЕДАГОГІЧНІ УМОВИ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗВО.....32

2.1. Критерії і показники сформованості морально-етичної культури майбутніх педагогів в освітньому процесі закладу вищої освіти.....32

2.2. Обґрунтування педагогічних умов розвитку морально-етичної культури майбутніх педагогів у ЗВО.....45

Висновки до другого розділу

Розділ 3. ЕКСПЕРЕМЕНТАЛЬНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ПЕДАГОГІЧНИХ УМОВ ФОРМУВАННЯ МОРАЛЬНО-ЕТИЧНОЇ КУЛЬТУРИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ В ОСВІТНЬОМУ ПРОЦЕСІ ЗАКЛАДУ ВИЩОЇ ОСВІТИ.....61

3.1. Аналіз практики формування морально-етичної культури майбутніх учителів у ЗВО.....61

3.2. Ефективність педагогічних умов формування морально-етичної культури майбутніх педагогів в освітньому процесі ЗВО.....76

Висновки до третього розділу

ВИСНОВКИ.....96

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ.....99

ВИКОРИСТАНОЇ

ДОДАТКИ.....110

ВСТУП

«Хто рухається уперед в знаннях,
але відстає у моральності, той більше
йде назад, ніж уперед» (Аристотель).

Актуальність дослідження. В освітній системі України проблема якості підготовки педагогів набуває особливої актуальності. Концептуальні засади розвитку педагогічної освіти України та її інтеграція до європейського освітнього простору передбачають необхідність актуалізації цілей розвитку моральних якостей у майбутніх учителів як прикладу для наслідування їхньої моральної поведінки молодим поколінням.

Майбутні учителі мають стати взірцем етичних моральної поведінки, що вимагає їхньої готовності до регулярної роботи над удосконаленням моральної сфери власної особистості. Все це активізує проблему виховання морально-етичної культури у майбутніх учителів.

Водночас набуває вагомого значення приведення змісту професійно-педагогічної підготовки майбутніх педагогів до потреб сучасного суспільства. У цей контекст влітається необхідність формування морально-етичних якостей і моральної компетентності через функціонування сучасних освітніх програм та виховних методик. Це зумовлює потребу у ретельному аналізі проблеми формування морально-етичної культури у майбутніх учителів, що б сприяло розробці перспективних виховних технологій та методик. Дана проблема знайшла своє відображення у нормативних державних документах, а саме: закон України «Про освіту», закон «Про загальну середню освіту», закон «Про вищу освіту», «Про захист суспільної моралі», Національна доктрина розвитку освіти України, Державна програма «Вчитель», Концепція виховання гуманістичних цінностей учнів загальноосвітньої школи та в ін.

Студіювання філософської та психолого-педагогічної літератури підтверджує, що останнім часом предметом наукових пошуків у цій царині

були різні аспекти проблеми виховання у майбутніх учителів морально-етичної культури.

Теоретичні основи морального розвитку майбутніх вчителів знайшли своє відображення у працях І. Беха, Г. Васяновича, М. Боришевського, І. Зязюна, О. Сухомлинської та ін.

Зокрема, науковцями досліджувались проблеми формування етичної культури, моральної самосвідомості, моральних якостей майбутніх педагогів у процесі професійної підготовки:

О. Дубасенюк, В. Галузяк, В. Каплінський, Л. Олексюк, О. Пінаєва, О. Столяренко Н. Хамська; виховання морально-духовних цінностей: Г. Бондаренко, Т. Климчик, О. Олексюк, О. Хорошайло; моральне виховання в українських навчальних закладах: О. Матвієнко, М. Стельмахович, Ю. Щербяк; формування морально-етичної культури особистості в закладах різного типу: В.Бездухов, Р. Гуртовська, О. Гордійчук; формування морально-етичних ідеалів особистості: О. Вишневський, С. Карпенчук; проблеми морально-релігійного виховання особистості в історії педагогіки: М. Євтух, О. Каневська, Т. Тхоржевська, Г. Шевченко т. ін. Отже, вітчизняна педагогічна наука має чималий досвід у розв'язанні багатьох складних питань морально-етичного виховання.

Однак, головна увага науковців зосереджувалась здебільшого на особливостях формування окремих аспектів морального виховання, моральних якостей, почуттів, зовнішньої етики. Бракує системного та ґрунтовного аналізу усіх структурних елементів саме морально-етичної культури, що актуалізує необхідність її подальших наукових досліджень в цьому напрямку.

Ефективне вирішення проблеми формування у майбутніх учителів морально-етичної культури пов'язано з рядом суперечностей:

- між замовленням суспільства та його потребою в ефективній виховній системі, спрямованій на забезпечення високого рівня морально-етичної культури та її реальним станом;

- між усвідомленням необхідності використання ефективних методик виховання морально-етичної культури особистості та недостатньою якістю відповідних програм та виховних технологій підготовки майбутніх учителів;
- між розумінням значущості виховання морально-етичної культури та недостатньою розробкою теоретичних і методичних засад забезпечення підготовки студентів із високим рівнем морально-етичної культури.

Розв'язання суперечностей дозволить оптимізувати і удосконалити підготовку майбутніх учителів, націливши її на забезпечення високого рівня морально-етичної культури особистості та їх особистісно-професійного самовдосконалення.

Формування морально-етичних цінностей у майбутніх педагогів дозволить вирішити одну з найбільш актуальних проблем – формування внутрішнього світу учнівської молоді. Ця надзвичайно актуальна проблема має вирішуватись шляхом аналізу ретроспективи поглядів щодо суті морально-етичних цінностей, їх особливостей та структури.

Мета дослідження полягає в аналізі теоретичних засад формування морально-етичної культури, визначенні та дослідженні ефективності педагогічних умов формування морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі ЗВО.

Відповідно до мети нами були визначені **завдання**, що полягали в:

- розкритті сутності та змісту поняття «морально-етична культура» майбутніх вчителів, визначені ролі морально-етичної культури у їх професійній діяльності;
- уточненні критеріїв та показників сформованості морально-етичної культури майбутніх педагогів;
- обґрунтуванні необхідних педагогічних умов щодо формування морально-етичної культури майбутніх учителів;
- перевірці ефективності педагогічних умов формування морально-етичної культури майбутніх педагогів в освітньому процесі ЗВО.

Об'єкт дослідження – освітній процес закладу вищої освіти

Предмет дослідження – педагогічні умови формування морально-етичної культури майбутніх педагогів в освітньому процесі ЗВО.

Для досягнення мети та виконання поставлених завдань нами було використано комплекс взаємопов'язаних теоретичних та емпіричних **методів дослідження:**

- теоретичних: аналіз, узагальнення філософської, педагогічної та психологічної літератури з метою систематизації теоретичного матеріалу із теми дослідження;
- експериментальних: констатувальний та формувальний експерименти з метою дослідження змін у рівні сформованості морально-етичної культури майбутніх педагогів в освітньому процесі ЗВО;
- статистичних: обробка математичних даних, що дозволяє виявити кількісні та якісні показники відсоткових співвідношень і порівняти рівні сформованості морально-етичної культури майбутніх педагогів на різних етапах дослідження.

Наукова новизна одержаних результатів кваліфікаційної роботи полягає, *по-перше*, в проведенні дослідження ефективності формування морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі у закладах вищої освіти, що було здійснено **вперше**; *по-друге*, в уточненні сутності та структурних елементів морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі у закладах вищої освіти; *по-третьє*, у визначенні критеріїв та показників морально-етичної культури; *по-четверте*, в обґрунтуванні педагогічних умов формування морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі у закладах вищої освіти.

Теоретичне значення кваліфікаційної роботи полягає у тому, що в ній представлено системний аналіз сутності та структурних компонентів морально-етичної культури майбутніх учителів в освітньому процесі в закладах вищої освіти; визначено та схарактеризовано педагогічні умови

формування морально-етичної культури. Результати дослідження можуть стати підґрунтям для подальших наукових розвідок у цьому напрямку.

Практичне значення полягає в тому, що результати дослідження та практичні рекомендації можуть бути використані у процесі професійно-педагогічної підготовки майбутніх учителів в освітньому процесі ЗВО, при формуванні робочих програм, а також при розробці змісту відповідних навчальних дисциплін, пов'язаних з моральним вихованням особистості.

Експериментальна база. Дослідження проводилося на базі Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського у 2023-2024 роках.

Апробація результатів магістерської роботи. Результати наукової роботи були представлені: 1) на Міжнародній конференції The 12th International scientific and practical conference «Innovative development of science, technology and education» (August 29-31, 2024) Perfect Publishing, Vancouver, Canada; 2) на XV Всеукраїнській науково-практичній онлайн-конференції «Актуальні проблеми підготовки сучасного педагога: теорія, історія, практика», що відбулася 23 жовтня 2024 р. в Уманському педагогічному університеті ім. П. Тичини; 3) на Всеукраїнській науково-практичній Інтернет-конференції «Особистісно-професійна підготовка фахівців у контексті інтеграції України в європейський освітній простір», яка відбулась 8 листопада 2024 року у Вінницькому державному педагогічному університеті імені Михайла Коцюбинського.

Структура магістерської роботи складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Загальний обсяг кваліфікаційної роботи становить 120 сторінок, з-поміж яких обсяг основного тексту – 87 сторінок, 10 таблиць, 33 рисунка, 3 додатки. Список використаних джерел налічує 147 найменувань.

ВИСНОВКИ

1. Морально-етична культура майбутніх учителів є інтегрованим особистісним утворенням, яке включає сукупність духовно-інтелектуальних, морально-вольових, емоційно-ціннісних і професійно-етичних якостей особистості, наявність професійних знань щодо етичної поведінки, а також навички вирішення конфліктних педагогічних ситуацій у професійній діяльності, що у цілому відображає теоретичну та практичну готовність майбутніх вчителів до здійснення педагогічної діяльності. Формування морально-етичної культури майбутніх вчителів є комплексним процесом, який складається із зовнішнього впливу на майбутнього фахівця та внутрішньої роботи з оволодіння, переоцінки, застосування і реалізації професійних етичних норм. Важливим є практичний досвід, який здобувають під час педагогічної діяльності. Ціннісні орієнтації майбутніх педагогів мають першочергове значення, адже завдяки усвідомленню та розумінню морально-етичних цінностей приймаються або не приймаються певні рішення у педагогічних ситуаціях морально-етичного вибору. Таким чином, для майбутніх педагогів важливо усвідомлювати свою систему цінностей, а також власні погляди, етичні, політичні, релігійні, тощо. *Морально-етична культура має велике значення для розвитку особистості, адже вона сприяє формуванню моральних цінностей та норм поведінки, які є важливими у житті кожної людини.*

2. До основних критеріїв та показників морально-етичної культури майбутніх педагогів можна віднести: когнітивний, дієво-операційний та мотиваційно-ціннісний. Когнітивний відображає наявність необхідних специфічних знань. Високий рівень морально-етичної культури за визначеним критерієм передбачає наявність у майбутніх фахівців не лише наявність систематичних знань, але і творчий характер їх застосування. Дієво-операційний компонент зорієнтований на розвиток тих специфічних умінь та навичок, які відіграють провідну роль у прийнятті етичних рішень та вирішенні морально-етичних конфліктів у педагогічній діяльності. Високий рівень морально-етичної культури за даним критерієм відображає здатність

майбутнього фахівця освіти прогнозувати й конструювати процес педагогічної діяльності з урахуванням її специфіки відповідно до норм професійної етики й морально-етичних ідеалів та цінностей, Мотиваційно-ціннісний відображає рівень сформованості важливих для професійної діяльності майбутнього педагога цінностей та наявність сформованого бажання реалізовувати морально-етичні цінності. Високий рівень морально-етичної культури за означеним критерієм відповідає сформованості у індивіда морально-етичних цінностей та їх інтеріоризацію.

3. Аналіз сучасної практики засвідчив, що педагогічні умови, які запроваджені у навчально-виховний процес вищих навчальних закладів, є ефективними у формуванні морально-етичної культури майбутніх вчителів. Проте, результати дослідження дозволили виділити ті напрямки педагогічної підготовки, які можливо удосконалити для покращення отриманих результатів та підвищення рівня морально-етичної культури майбутніх викладачів. Серед них: підсилення когнітивного компоненту; підсилення операційно-діяльнісного компоненту за рахунок створення умов для відпрацювання навичок вирішення конфліктів; підсилення мотиваційного компоненту через усвідомлення важливості ціннісного компоненту, а також створення умов для розвитку необхідних для професійної діяльності цінностей у майбутніх вчителів.

4. З метою підвищення ефективності наявних педагогічних умов та з урахуванням визначених сильних та слабких сторін освітнього процесу у ЗВО було розроблено та запроваджено у навчальний процес навчально-методичні матеріали «Морально-етична культура у сфері педагогіки». Порівняння результатів серед студентів, які не проходили даний курс та серед студентів, які мали таку можливість, засвідчили, що учасники, які керувались ними, мають значно вищий рівень розвитку морально-етичної культури. *Необхідність покращення системи морального виховання в освітніх установах, що відіграє важливу роль у покращенні морального становища в суспільстві, є безсумнівною. Проте, досягнення цієї мети*

можливе лише через вдосконалення процесу формування моральної культури майбутніх учителів, які є потенційними представниками інтелектуальної та управлінської еліти. Зважаючи на те, що мораль, моральність та етика мають дійсну силу, яка може змінити ситуацію на той же рівень, що й конкретна дія, це стає необхідною умовою успіху у покращенні моральної ситуації в суспільстві. Оптимізація навчально-виховного процесу в підготовці підростаючого покоління, яке має бути гідним ідеї розбудови відкритого, гуманного демократичного суспільства, неможлива без вирішення проблеми удосконалення професійної і морально-психологічної підготовки компетентного вчителя до педагогічної діяльності.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Автореф. дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Камінська Ія Петрівна; Київ. ун-т ім. Бориса Грінченка. - Київ, 2015. - 20 с.
2. Агаркова, А. О. Формування професійно-етичної культури майбутніх лікарів у вищих навчальних закладах : автореферат дис. ... канд. пед. наук :
3. Акімова О. В., Каплінський В. В., Хамська Н. Б. Методичні рекомендації до комплексного екзамену для студентів спеціальності «Педагогіка вищої школи» освітньо-кваліфікаційного рівня магістра. Вінниця: ТОВ «Фірма «Планер», 2015. 49 с.
4. Алексеєва Г. М. Сутність і структура готовності майбутніх соціальних педагогів до застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності / Г. М. Алексеєва // Збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету : Педагогічні науки. – 2022. – № 2. – С. 9-14.
5. Алексеєва Г. М. Формування в майбутніх соціальних педагогів готовності до застосування комп'ютерних технологій у професійній діяльності
http://www.nbu.gov.ua/portal/soc_gum/pfto/2010_8/files/PD810_02.pdf
6. Артеменко І. В. Основні форми організації навчання у вищій школі / І. В. Артеменко // Вісник Черкаського університету імені Богдана Хмельницького : Педагогічні науки. – 2018. – Вип. 3. – С. 7-9.
7. Баханов О. Ю. Захист соціальних працівників під час пандемії Covid-19 [Електронний ресурс] // Вісник НТУУ «КПІ» Політологія. Соціологія. Право. - № 3(47) (2020). - Режим доступу: <http://socio-journal.kpi.kiev.ua/archive/2020/3/4.pdf>
8. Боброва А. Ломоносова Н. Коронавірус і соціальний захист: між реформою і кризою. Cedos (ГО Центр дослідження суспільства. [Електронний ресурс] / А.Боброва, Н. Ломоносова. – 2020. – Режим доступу: <https://cedos.org.ua/researches/koronavirus-i-sotsialnyi-zakhyst-mizh-reformoiu-i-kryzoiu/>
9. Васильєва М. П. Деонтологічний компонент підготовки сучасного педагога в умовах вищого навчального закладу. Вісник Дніпропетровського університету імені Альфреда Нобеля. 2011. № 2. С. 168–177.
10. Водяха А. А. Ценностно-смысловые компоненты профессиональной идентичности врача : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.13 / Водяха Алена Александровна. – Кемерово, 2009. – 175 с.
11. Галімов А. В. Теоретико-методичні засади підготовки майбутніх офіцерів-прикордонників до виховної роботи з особовим складом : монографія / А. В. Галімов. – Хмельницький : Вид-во НАДПСУ, 2004. – 376 с.
12. Гіда Є. Деонтологічний кодекс як форма закріплення деонтологічних норм / Є. О. Гіда // Право і Безпека. - 2009. - № 5. - С. 181-184 [Електронний ресурс]. – http://nbuv.gov.ua/UJRN/Pib_2009_5_43
13. Голубенко Т. О. Особливості Процесу формування готовності майбутніх соціальних працівників до патронажної роботи з людьми похилого віку / Т. О. Голубенко // Молодий вчений. – 2013. – № 1 (01). – С. 77-81.
14. Голубенко Т. О. Складові готовності майбутніх соціальних працівників

до патронажної роботи з людьми похилого віку / Т. О. Голубенко

15. Гуревич Р.С., Каплінський В. В. Лекторська майстерність викладача вищої школи як важлива умова успішності викладацької діяльності. Наукова школа академіка І.А. Зязюна у працях його соратників та учнів: матер. наук.-практ. конф.– Х.: НТУ «ХП», 2017. С.13 – 17.
16. Дамзін О. В., Каплінський В. В. Парадигмальні особливості особистісно-професійного становлення майбутніх учителів фізичної культури з кінця ХХ – початку ХХІ століття. Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Серія: Педагогіка і психологія. 2024. Випуск 77. С.37-43 <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/197/220>
17. Дамзін О. В., Тетерук Р. О., Скакун С. О. Виховання моральних якостей як важливої складової становлення особистості у психолого-педагогічній літературі. The 12th International scientific and practical conference “Innovative development of science, technology and education” (August 29-31, 2024) Perfect Publishing, Vancouver, Canada. 2024. 367 p. С.145-152.
18. Дворецька Г. В. Навч. посібник. — К.: КНЕУ, 2001.
19. Дітковська Л. А. Місце інформаційно-комунікаційних технологій у професійній діяльності соціальних працівників // Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»,
20. Дружилов С.А. Психологические проблемы формирования профессионализма и профессиональной культуры специалиста / С.А.Дружилов. – Новокузнецк: ИПК, 2000. – 127 с.
21. Дутчак У. В. Підготовка майбутнього вчителя музики до естетичного виховання підлітків засобами арт-терапії : автореф. дис. канд.
22. Енциклопедія освіти / Академія пед. наук України; головний ред. В.Г.Кремінь. – К.: Інтер, 2-8. – 1040 с.
23. Енциклопедія сучасної України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://esu.com.ua/search_articles.php?id=51449
24. Євтушенко Ю. О. Формування деонтологічної культури майбутніх лікарів у навчально-виховному процесі медичного ВНЗ : дис.на здобуття наук. ступ. канд. пед. наук : 13.00.04 – теорія і методика професійної освіти / Юлія Олександрівна Євтушенко ; наук. керівник С. В. Савченко; ДЗ
25. Закон України «Про Освіту» від 05 вересня 2017 року № 2145
26. Закон України «Про соціальну роботу з сім'ями, дітьми та молоді» від 21 червня 2001 року № 2558-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.search.ligazakon.ua>
27. Зозуляк-Случик Р. В. Формування професійної етики майбутніх соціальних працівників в університетах : монографія. Івано-Франківськ : НАІР, 2019. - 460 с.
28. Зязюн І. А. Вузівська підготовка педагога до профільного навчання учнів старших класів / І. А. Зязюн // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми. – 2004. – Вип. 4. – С. 3-11.
29. Камінська І.П. Психологічні особливості формування деонтологічної

культури майбутніх медиків засобами іноземної мови [Текст]

30. Каплінський В. В. Професійне становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки: теорія і практика: монографія. Вінниця: «Твори», 2018. 492 с.

31. Каплінський В. В. Аналіз природних виховних ситуацій як метод підготовки та перепідготовки класних керівників. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. 2010. Вип. 33. С. 248 – 254.

32. Каплінський В. В. Бар'єри самовиховання / В. В. Каплінський, О. Андрух // Фізична культура, спорт та фізична реабілітація в сучасному суспільстві: зб. наукових праць. – Вінниця, 2009. – С. 61-65

85. Каплінський В. В. Особливості змісту навчальної дисципліни «Етика викладача закладу вищої освіти». Сучасні підходи та перспективи професійного розвитку фахівців соціономічних професій. Науковий вісник КВНЗ «Вінницька академія неперервної освіти»: Зб. матер. Всеукр. наук.-практ. конф.з міжнародною участю (19 червня 2020 року). Випуск № 2 (28), 2020. С. 31 – 32.

33. Каплінський В. В. Проблеми та практичний досвід формування моральної культури особистості. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. 2013. Вип. 40. С. 111– 117.

34. В. Каплінський. Методика викладання у вищій школі: навчальний посібник. Вінниця: ТОВ «Ніланд ЛТД», 2015. 222 с.

35. Каплінський В. В. Система професійного становлення майбутнього вчителя в процесі загальнопедагогічної підготовки у педагогічних університетах: дис. ... докт. пед. наук. Вінниця, 2019. 481с.

36. Каплінський В. В., Асаулюк І.О., Пінаєва О. Ю. Етика викладача закладу вищої освіти та формування морально-етичних норм поведінки студентів: навчально-методичний посібник для самостійної роботи магістрів. Вінниця: ТОВ «Твори», 2021. 112с.

37. Каплінський В. В., Белінська Т. В., Міненко А. О. Особливості зарубіжного досвіду підготовки майбутніх учителів в контексті їх професійного становлення. Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Вип. 4 (124) 20. К.В-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020 р. С.32 – 38.

38. Каплінський В. В., Дамзін О. В. Метод виховних ситуацій у морально-етичному становленні майбутнього вчителя фізичної культури. Українська полоністика. Том 21. № 1 (2023). Житомир. Wydgoszcz. 2023

39. Каплінський В. В., Пінаєва О. Ю. Роль навчальної дисципліни «Етика викладача закладу вищої освіти» у підготовці магістрів спеціальності «011 освітні, педагогічні науки. Нова педагогічна думка. 2020.№3(103). С. 163 – 167.

40. Каплінський В. В., Фрицюк В. А. Зміст та особливості викладання навчальної дисципліни «Педагогіка творчості». Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. Вип.71. 2022 р. С. 49 – 54. <https://vspu.net/nzped/index.php/nzped/issue/view/195/216>

41. Каплінський В. В., Хникін О. В. Роль особистості викладача у

- зміцненні мотивації професійно-особистісного розвитку здобувачів вищої освіти Українська полоністика. Випуск 19. Житомир. Wydgoszcz. 2021. С. 24-31.
42. Каплінський В. В., Хорунжевський Л.Є, Цуркан Б. М. Німецький та британський досвід підготовки майбутніх учителів у контексті модернізації вищої педагогічної освіти в Європі та Україні. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. ТОВ «Твори». 2020. Вип.63. С. 162 – 167.
43. Капська А.Й. Зміст і структура професійно-етичної культури соціального працівника [Електронний ресурс]. – Режим доступу:
<http://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/11886/Kapska%20A,%20202016,%20Australia.pdf?sequence=1>
44. Клос Л. Є. Практична складова професійної підготовки майбутніх соціальних працівників до здоров'язбережувальної діяльності / Л. Є. Клос // Вісник ЛДУ БЖД. – 2013. – №8. – С. 222-232.
45. Костєва Т. Б. Значення інформаційної компетентності в професійному саморозвитку майбутнього фахівця з соціальної роботи [Електронний ресурс] / Т. Б. Костєва // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво- Могилянська академія"]. Серія : Педагогіка. - 2014. - Т. 246, Вип. 234. - С. 41- 46.
46. Кошолоп А. О., Каплінський В. В. Громадянське виховання учнівської молоді в історико-краєзнавчій діяльності. Кваліфікаційна робота, 2014р.
47. Кравцов В. О. Деонтологічна культура як складова методологічної культури майбутнього вчителя / Віталій Олександрович Кравцов // Наукові записки КДПУ. Серія: Педагогічні науки / ред. кол.: В. В. Радул [та ін.]. - Кіровоград : КДПУ ім. В. Винниченка, 2011. - Вип. 101 – С. 21-30.
49. К. Сакович «Арістотелевські проблеми» (1620 р.)
50. «Луганський національний університет імені Тараса Шевченка». – Старобільськ, 2017. - 242 с.
51. навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : / 36. наук. пр. Випуск 52 / редкол. Київ-Вінниця: ТОВ фірма «Планер», 2018. С. 379-383.
52. наук. пр. ; [за ред. : І. А. Зязюна]. – Випуск 23. – Київ – Вінниця: Планер, 2010. – С. 224-228.
53. Наукові записки Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя : Серія Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 5. – С. 164-168.
54. Олійник Г. М. Готовність соціального педагога до професійної діяльності / Олійник Г. М. // Соціальна робота в Україні: теорія і практика : науково-методичний журнал. – 2011. – № 3/4. – С. 175-185.
55. Павелків Р. В. Загальна психологія : підручник / Р. В. Павелків. – К. : Кондор, 2009. – 576 с.
56. пед. наук : 13.00.04 / У. В. Дутчак. – К., 2011. – 20 с.
57. Петренко В. Л. Комплекс нормативних документів для розроблення складових системи стандартів вищої освіти / В. Л. Петренко. – К. : Науково-

методичний центр вищої освіти, 2001. – 93 с.

58. Петрук В.В. Деякі аспекти професійної етики соціального працівника / Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики

59. Пиріг Л. А., Скакун О. Ф.. Деонтологія // Енциклопедія Сучасної України : енциклопедія [електронна версія] / ред.: І. М. Дзюба, А. І. Жуковський, М. Г. Железняк та ін.; НАН України, НТШ. Київ: Інститут енциклопедичних досліджень НАН України, 2007. Т. 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://esu.com.ua/article-26029> (дата перегляду: 28.10.2022)

60. Пожидаєва О. В. Педагогічні умови підготовки майбутніх соціальних педагогів до консультативної діяльності [Електронний ресурс] / О. В. Пожидаєва // Наукові записки [Ніжинського державного університету ім. Миколи Гоголя]. Сер. Психолого-педагогічні науки. – 2012. – № 6. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/jpdf/Nzsp_2012_6_26.pdf (03.02.13). – Назва з екрану.

61. Полторак Л. Ю. Готовність майбутніх соціальних працівників до використання методів арт-терапії / Полторак Л. Ю. // Виховання особистості: національно-патріотичний вимір : збірник тез за матеріалами Всеукраїнської науково-методичної конференції. – Херсон, 2015. – С. 46-52.

62. Полторак Л.Ю. Професійна підготовка майбутніх соціальних працівників до використання методів арт-терапії. — Кіровоград, 2016. - 20 с.

63. Постанова Кабінету міністрів України «Про затвердження Державного стандарту базової і повної загальної середньої освіти» (Державний стандарт) від 23 листопада 2011 р. № 1392 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1078.31682.0>

64. Про затвердження Етичного кодексу спеціалістів із соціальної роботи України [Електронний ресурс]. – 2005. – Міністерство України у справах сім'ї, молоді та спорту. Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v1965643-05#Text>

65. Семигіна Т. Он-лайн технології у практичній соціальній роботі. Комп'ютерні технології та Інтернет в інформаційному суспільстві / Десята міжнародна науково-практична конференція ІОН-2016, 2016. – Режим доступу: https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Semygina_PROCEEDING-IES-2016.

66. Семигіна Т. Сучасна соціальна робота. Київ: Академія праці, соціальних відносин і туризму. – 2020. - 275 с.

67. Середа І. Шляхи формування деонтологічної культури майбутнього соціального педагога // Актуальні питання гуманітарних наук. Вип 47, том 4, 2022. – С. 198-203 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.arphn-journal.in.ua/archive/47_2022/part_4/33.pdf

68. Сохань Л. В. Життєва компетентність особистості : науково-методичний посібник / Л. В. Сохань, І. І. Єрмакова, Г. М. Нессен. – К. : Богдана, 2003. – 520 с.

69. Спіріна Т. П. Формування етичних засад професійної діяльності майбутніх соціальних працівників / Т. П. Спіріна // Вісник Луганського

національного університету імені Тараса Шевченка. Педагогічні науки. - 2014. - № 4. - С. 148-155 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vlup_2014_4_20.

70. Стельмах Н.В. Шляхи формування деонтологічної культури майбутнього педагога // Інноваційна педагогіка, Випуск 17. Т. 1. 2019 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.innovpedagogy.od.ua/archives/2019/17/part_1/33.pdf

71. Сургова С. Ю. Збагачення змісту професійно-практичної підготовки майбутніх соціальних працівників положеннями превентивної діяльності [Електронний ресурс] / С. Ю. Сургова // Наукові праці [Чорноморського державного університету імені Петра Могили комплексу "Києво-Могилянська академія"]. Серія : Педагогіка. - 2014. - Т. 245, Вип. 233.

72. Сургова С. Ю. Методика визначення особистісного компоненту готовності до превентивної діяльності майбутнього соціального працівника / С. Ю. Сургова // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Серія : Педагогічні науки. - 2017. - Вип. 142. - С. 171-174.

73. Сургова С. Ю. Толерантність як професійно важлива якість майбутніх соціальних працівників, які здійснюють превентивну діяльність / С.Ю. Сургова // Науковий вісник Миколаївського національного університету імені ВО Сухомлинського. Педагогічні науки. – 2014. - Вип. 47. - С. 265-269

74. Ткаченко В. В. Критерії ефективності процесу формування професійних знань, вмінь і навичок у майбутніх соціологів на засадах особистісно орієнтованого підходу / В. В. Ткаченко // Вісник Житомирського державного університету. Педагогічні науки. – 1998. –Випуск 6 (72). – С. 228-

75. Трофімук К. В. Спрямування змісту професійної підготовки на усвідомлення сутності культури професійного спілкування майбутніх фахівців з готельно-ресторанної справи / К. В. Трофімук // Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах. – 2014. – Вип. 34. – С. 354-360.

76. Туркот Т. І. Педагогіка вищої школи : навч. посібник / Т. І. Туркот. – К. : Кондор, 2011. – 628 с.

77. Файчук О. До питання професійної підготовки майбутніх соціальних працівників / О. Файчук // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2012. – Вип. 10. – С. 299–302.

78. Файчук О. Л. Формування валеологічної культури майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки : автореф. дис... канд. пед. наук : 13.00.04 / Олена Л. Ф. – Харків, 2013. – 20 с.

79. Філософський енциклопедичний словник [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://slovnyk.me/dict/fes/%D0%BA%D1%83%D0%BB%D1>

80. Філь О. В. Критерії готовності майбутніх соціальних педагогів до використання казкотерапії як професійного інструменту / О. В. Філь // Вісник Запорізького національного університету. – 2009. – №2. – С. 206-214.

81. Харків. нац. пед. ун-т ім. Г. С. Сковороди ; [за ред. М. П. Васильєвої]. – Харків : ХНПУ, 2020. – С. 26–28. - Режим доступу:

<https://dspace.hnpu.edu.ua/handle/123456789/5137>

82. Харківський державній академії культури. - Слов'янськ, 2016. - 23 с.
83. Хлестова С. С. Аналіз стану сформованості деонтологічної культури студентів медичних та педагогічних вищих навчальних закладів / С. С. Хлестова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. пр. ; [за ред. В. І. Шахова]. – Випуск 32. – Вінниця : Планер, 2010. – С. 411-417.
84. Хлестова С. С. Вивчення стану проблеми формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів / С. С. Хлестова // Науковий часопис НПУ імені М. П. Драгоманова : зб. наук. праць. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Випуск 8. – С. 38-43. – (Серія. №11. Соціологія. Соціальна робота. Соціальна педагогіка. Управління).
85. Хлестова С. С. Деонтологічна культура студентів вищих навчальних закладів в аспекті професійної етики / С. С. Хлестова // Соціалізація особистості : зб. наук. пр. ; [за ред. А. Й. Капської]. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2009. – Том XXXII. – С. 185-194.
86. Хлестова С. С. Особливості формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів педагогічного та медичного профілів / С. С. Хлестова // Науковий вісник Чернівецького університету : зб. наук. пр. – Чернівці : ЧНУ, – 2009. – С. 181-184.
87. Хлестова С. С. Підготовка майбутніх педагогів до формування етичної культури учнів загальноосвітніх навчальних закладів / Р. Х. Вайнола, С. С. Хлестова // Сучасні інформаційні технології та інноваційні методики навчання в підготовці фахівців: методологія, теорія, досвід, проблеми : зб.
88. Хлестова С. С. Формування деонтологічної культури соціальних педагогів, що працюють з дітьми, які залишились без батьківської опіки / С. С. Хлестова // Наукові записки Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського : зб. наук. пр. ; [за ред. В. І. Шахова]. – Випуск 31. – Вінниця : Планер, 2010. – С. 210-214.
89. Хлестова С. С. Формування деонтологічної культури студентів вищих навчальних закладів як соціально-педагогічна проблема / С. С. Хлестова // Соціалізація особистості : зб. наук. пр. ; [за ред. А. Й. Капської]. – К. : НПУ імені М. П. Драгоманова, 2008. – Том XXXI. – С. 160-166.
90. Хникін О. В., Каплінський В. В. Організаційно-педагогічні умови виховання морально-вольових якостей підлітків у процесі позашкільної роботи з фізичної культури. Наукові записки ВДПУ ім. М. Коцюбинського. Сер. Педагогіка і психологія. Вип.70. 2022 р. С. 67 – 73
91. Хоменко-Семенова Л. О. Педагогічні умови формування готовності майбутніх соціальних працівників до використання інтерактивних технологій у професійній діяльності [Електронний ресурс] /Л. О. Хоменко- Семенова. – Режим доступу : <http://www.socd.univ.kiev.ua/sites/default/files/library/elopen/aktprob.19.252.pdf>
92. Чубук Р. В. Проблеми професійної підготовки майбутніх соціальних працівників у вищій школі [Електронний ресурс] / Р. В. Чубук // Вісник Чернігівського національного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні

науки. - 2014. - Вип. 115. - С. 256-259. - Режим доступу:
http://nbuv.gov.ua/UJRN/VchdpuP_2014_115_67

93. Шеплякова І. О. Формування цінносного компоненту деонтологічної культури майбутніх соціальних працівників у процесі професійної підготовки в закладі вищої освіти / І. О. Шеплякова // Сучасні реалії та перспективи соціального виховання особистості в різних соціальних інституціях : матеріали Всеукр. наук.-практ. конф., Харків, 20 листоп. 2020 р.

94. Шеплякова І.О. Формування деонтологічної культури майбутнього соціального педагога в соціально-виховному середовищі вищого навчального закладу [Текст] : автореф. дис. канд. пед. наук : 13.00.05 / І.О. Шеплякова ;

95. Яблоков С.В., Каплінський В.В., Тетерук Р.О. Загальнокультурна компетентність майбутнього учителя як складова його педагогічної культури. Особистісно-професійний розвиток майбутніх фахівців: діалог зі стейкхолдерами: монографія / Упорядники: Акімова О.В., Фрицюк В. А. Вінниця: ТОВ «Друк», 2021. С. 370 – 387.

96. DOI: 10.1080/02615479.2016.1164283

97. doi:10.25300/MISQ/2014/38.1 13. S2CID 42658179

https://www.socosvita.kiev.ua/sites/default/files/Ditkovska_2013_2.pdf

98. <https://www.tandfonline.com/doi/abs/10.1080/0312407X.2014.928336>

99. 9.13.00.07 / А. О. Агаркова ; керівник роботи Н. М. Чернуха ; Нац пед. ун-т ім. М. П. Драгоманова. - Київ, 2011. - 22 с.

100. Banks, S. (2020) 'Rethinking social work ethics during Covid-19 and beyond : a BASW 'think piece'', Discussion Paper. British Association of Social Workers. <https://dro.dur.ac.uk/31392/1/31392.pdf?DDD34+dss0sjb>

101. Banks, S., Cai, T., de Jonge, E., et al. Ethical challenges for social workers during Covid-19: A global perspective, Rheinfelden, Switzerland: International Federation of Social Workers. 2020. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ifsw.org/wp-content/uploads/2020/07/2020-06-30-Ethical-Challenges-Covid19-FINAL.pdf>

102. Barsky Allan. Ethical Exceptions for Social Workers in Light of the Covid-19 Pandemic and Physical Distancing. Spring 2020. Available

103. Cardenas Iris. Radical Social Work, Journal of Progressive Human Services, 2017. - Vol. 28:2, p.55-57, DOI: 10.1080/10428232.2017.1292491

104. Carson G., Stevenson L. Why and how social workers should use social media [Electronic resource] / Carson G., Stevenson L. // Workforce. – 2017. – Mode of access: <http://www.communitycare.co.uk/2017/10/10/social-workers-use-social-media/>

105. Considerations_for_Use_of_Social_Media_in_Social_Work

106. Denise Turner, Gerry Bennison, Claudia Megele & Lee-Ann Fenge (2016) Social Work and Social Media: Best Friends or Natural Enemies?, Social Work Education, 35:3, 241-

107. Ethical Decision-Making in Social Work Practice [Електронний ресурс]. – 2021. – NLCSW Ethics Committee. Available at: https://nlcsw.ca/sites/default/files/inlinefiles/Ethical_Decision_Making_in_Social_Work_Practice_Updated_August_2021_0.pdf

108. Global Definition of Social Work / IFSW, IASSW. 2014. URL: <http://ifsw.org/get-involved/global-definition-of-social-work>

109.

Guidelines%20for%20Social%20Workers%20Use%20of%20Social%20Networking%20Websites-pp%2023-32.pdf

110. Halabuza D. Guidelines for Social Workers' Use of Social Networking Websites // Journal of Social Work Values and Ethics. – 2014. – Vol. 11. – No.

111. Harbeck Voshel E., Wesala A. Social Media & Social Work Ethics: Determining Best Practices in an Ambiguous Reality // Journal of Social Work Values & Ethics. – 2015. – Vol. 12, No. 1 – pp. 67-76. – Режим доступу: https://socialwork.uic.edu/wp-content/uploads/bsk-pdf-manager/67-JSWVE-12-1-Social_Media_and_Ethics-Best_Practices_149.pdf

112. http://nbuv.gov.ua/UJRN/Npchduped_2014_245_233_21

113. <https://www.socialworker.com/feature-articles/ethics-articles/ethical-exceptions-social-workers-in-light-of-Covid-19-pandemic-physical-distancing/>

114. Kamali, M. and Jönsson, J.H. (2019) Editorial: revolutionary social work: promoting sustainable justice, Critical and Radical Social Work, 2019. - Vol 7, no 3, 293–314, DOI: 10.1332/204986019X15688881109268

115. Kane, Gerald C.; Alavi, Maryam; Labianca, Giuseppe; Borgatti, Stephen P. (2014). "What's Different about Social Media Networks? A Framework and Research Agenda". MIS Quarterly. 38 (1)

116. Kaplinskiy V. V. Analysis of pedagogical situation in professional training of future teacher. International scientific-practical conference Forming of modern educational environment: benefits, risks, implementation mechanisms: conference Proceedings, September 29, 2017. Tbilisi, 2017. P.87 – 90.

117. Kaplinskiy V.V. Theoretical analysis of the concept «Professional development of the future teacher». International scientific conference «Modernization of educational system: world trends and national peculiarities». Kaunas: «Baltija Publishing», 2018. P.138 – 141.

118. Kaplinskiy Vasily. Structural Analysis of Pedagogical Communication in the Context of the Formation of the Communicative Component of the System of Professional Formation of the Future Teacher. Dyskursy o kulturze. Łódź, 2017. P. 119 – 131.

119. Kaplinsky V. V. Theoretical bases of formation of communicative abilities by means of problem pedagogical situations. Science, Technology and Higher Education: mater. of the II international research and practice conference Vol. II. April 17th, 2013. – P. 518 – 52.

120. KAPLINSKY, V.: Metodyka vykladannia u vyshchii shkoli. Vinnytsia : TOV Niland LTD, 2015.

121. Kaplinskyi V. V. Fulfillment of educational potential of the lecture in higher educational institutions in the context of professional development of the personality of a future teacher. Development and modernization of pedagogical and psychological sciences: Experience of Poland and prospects of Ukraine collective monograph. Lublin, 2017. P. 201 – 219.

122. Kaplinskyi V., Svyshch N., Grytsyk N. Influence on emotional sphere of

future teacher's personality in the process of it's general pedagogical teacher training (practical aspect) Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Вип. 5 (125) 20. К.В-во НПУ імені М. П. Драгоманова. 2020 р. С.9 – 18.

123. Kaplinskyi V.V. Ensuring the motivational basis for the professional formation of the future teacher by organizing the subjective interaction of the teacher and a student. Sustainable education as a way of bringing people together – multiple stories from Europe and about Europe: R. Kucha, V. Haluziak, A. Vychrushch. Łódź: Wydawnictwo Społecznej Akademii Nauk, 2018. 428 p.

124. Kaplinskyi V.V., Lazarenko N.I. Cognitive component of the professional formation of the future teacher in the process of general pedagogical training. European vector of contemporary psychology, pedagogy and social science: the experience of Ukraine and the republic of Poland. 2018. P.124 – 142.

125. Kimball E., Kim J. Virtual Boundaries: Ethical Considerations for Use of Social Media in Social Work // Social Work. – 2013. – Vol. 58, Issue 2. – pp. 185–188

126. Kaplinskiy V.V., Glazunova T. W. How to provide efficiency of self-educat. The secientific method. 2017. №4 (4). Warszawa (Poland). P. 37 – 41.

127. Lazarenko N. I., Kaplinski V. V. Higher Education in Ukraine: Ensuring the Quality of Education. International Scientific-Practical Conference Theoretical and applied researches in the field of pedagogy, psychology and social sciences. Kielce, 2016. P. 98 – 101.

128. Linzer, N. (2012). Resolving ethical dilemmas in social work practice. Allyn and Bacon.

129. Loewenberg, F. M., Dolgoff, R., & Harrington, D. (2000). Ethical decisions for social work practice (6th ed). Itasca, IL: FE Peacock.

130. Mattison, M. (2014) _Ethical Decision Making: The Person in the Process_ Social Work Vol. 45 (3), pp. 201-212.

131. McAuliffe D. & Nipperess S. E-Professionalism and the Ethical Use of Technology in Social Work // Australian Social Work. – 2017. – Vol. 70:2. – pp. 131-134

132. Morley, & Ablett, P. Rising wealth and income inequality: A radical social work critique and response. Aotearoa New Zealand Social Work, 2017. - 29(2), 6–18. <https://doi.org/10.11157/anzswj-vol29iss2id283>

133. Oksana Shportun, Vasiliy Kaplinsky, Olga Akimova, Zhanna Sydorenko, Tetyana Kamenshchuk. Features of psychosomatic manifestations in internally displaced persons during the war. AD ALTA: JOURNAL OF INTERDISCIPLINARY RESEARCHSPECIAL ISSUE NO.: 14/01/XLII. (VOLUME 14, ISSUE 1, SPECIAL ISSUE XLII.). The Authors (May, 2024)/ P. 99-107. <https://www.magnanimitas.cz/14-01-xlii>

134. Oksana V. Klochko, Vasyl M. Fedorets, Oleksandr V. Mudrak, Tamara S. Troitska and Vasyl V. Kaplinskyi. Modeling of ecophobic tendencies of consciousness of higher education students. SHS Web Conf., 142 (2022) 03006 DOI: <https://doi.org/10.1051/shsconf/202214203006>

135. Olha Akimova, Vasyl Kaplinskyi, Mykyta Sapohov Features of the use of

Smart technology in the training of master's students in universities of foreign countries (Особливості використання Smart-технології у підготовці магістрантів в університетах зарубіжних країн). (2023). Педевтологія, 1(2), 15-24. [https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023\(2\)-15-24](https://doi.org/10.31652/3041-1203-2023(2)-15-24)

136. Paul R. and Elder L. Thinker's Guide to Understanding the Foundations of Ethical Reasoning. The Foundation for Critical Thinking. 2013. Retrieved from: <https://www.criticalthinking.org/>

137. Pemán, María & Idareta, Francisco & Garro, Juan Jesús & Ballester, Alberto. (2017). Methodologies for ethical decision making in Social Work. Ljetopis Socijalnog Rada (Annual of Social Work). 24. 33-54. [10.3935/ljsr.v24i1.124](https://doi.org/10.3935/ljsr.v24i1.124).

138. pp. 23-32. Режим доступу: <http://jswve.org/download/2014-1/articles/4-JSWVE-11-1->

139. Reamer, F. (2011). Social Work Values and Ethics (2nd ed.), New York: Columbia University Press

140. Reamer, F. (2013) 'Social Work in a Digital Age: Ethical and Risk Management Challenges', Social Work 58(2): 163–72.

141. Reardon C. A (2011). Decade of Social Work Today — 10 Trends That Transformed Social Work [Electronic resource] / Reardon C. // Social Work Today. 2011. – Vol. 11. - No. 4. - P. 10. – Retrieved from: <http://www.socialworktoday.com/archive/071211p10.shtml>

142. Shportun, T Branitska, V Kaplinsky, O Zharovska Peculiarities of Leadership Manifestation in the Youth Social Group // Postmodern Openings // 2020, Volume 11, Issue 1 Supl. 1, pages: 177-199.

143. Sternberg R. Developing ethical reasoning and/or ethical decision making. Cornell University. 2022. Retrieved from: <https://www.ideaedu.org/idea-notes-on-learning/developing-ethical-reasoning-and-or-ethical-decision-making/>

144. Steyaert Jan. Refocusing social work, seeing more than the individual // History of Social Work. 2013. - Retrieved from: https://historyofsocialwork.org/eng/details.php?cps=26&canon_id=166

145. Tymchuk I, Pohorila S, Kaplinskyi V, Popov O, Derstuganova N. Enhancing online learning quality through digital competencies of students. Salud, Ciencia y Tecnología - Serie de Conferencias [Internet]. 2024 Aug. 28 [cited 2024 Aug. 31];3:1128. Available from:

<https://conferencias.ageditor.ar/index.php/sctconf/article/view/1128>

146. Vasyl Kaplinskiy. The communicative component's description of a future teacher's development system. European humanitie studies: State and Society. 2017.4 (II). P. 131 – 142

147. Warburton, J., Baker, S., Hodgkin, S., & Pascal, J. Reimagining the relationship between social work and information communication technology in the network society // Australian Social Work. – 2014. – Vol. 67(4). – pp. 467